

יפדה. כי מאחר ויש משפחות כהונה שיש בידיהן מגילות יוחסין, עדיף שהם יפדו. ומכיון שמצוה זו נדירה, ומתקיימת רק בחוג המשפחה, ויש כהנים הנחשבים מיוחסים, אין בכך הלבנת פנים אם לא יפדה.

לסיכום, מאחר שבכל הנושאים הנ"ל יש ספקות וספקי ספקות נראה ששב ואל תעשה עדיף. ואפילו לדעת הרמב"ם שברכה לבטלה מה"ת ויתכן שחייב לאפרושי מאיסורא גם כשהדבר פוגע בכבוד האדם, מכיון שלדעתו סד"א לחומרא הוא רק מדרבנן וכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן, עדיף שיהיה פיקח וישתוק.

מלתת להם מתנות. ובכ"ז הכהנים נושאים כפיים ופודים בכורות בברכה. כי הם מחזיקים את עצמם ככהנים (ר' חזו"א שביעית סי' ה' אות יב שהיו גם כהנים שהחזיקו את עצמם ככהנים באלימות ואין כוח ביד בי"ד להפרישם והם זורעם משתקעים בכהונה. וצ"ע מדוע לא הפרישום? וצ"ל שמפני המחלוקת הניחום על טעותם ולא מיחו בהם. ויתכן שסברו שברכה לבטלה אסורה רק מדרבנן וגם מדובר בשב ואל תעשה).

אם כי דווקא לעניין פדיוה"ב יכול הבן להמליץ לאביו שיימנע מלפדות בכורות, מבלי לנמק לו את הסיבה האמיתית. אלא ששמע מת"ח חשובים שלא כדאי שכל כהן

סימן כא

גיורת לכהן

שאלה

כהן נשא גויה בנישואין אזרחיים ולאחר זמן חזר בתשובה, וגם אשתו התגיירה ומקיימת מצוות כהלכה. אך אינם יכולים להיפרד כי נפשם קשורה זו בזו, וגם יש להם ילדים משותפים. ועתה הם רוצים להינשא כדת משה וישראל. מה הדין?

א. איסור גיורת לכהן

ראשית, חובה עלינו להבהיר שגיורת אסורה לכהן באיסור גמור כפי ששינו במסכת קידושין (סט ע"א), או משום שיש לה דין זונה (למרות שלא זינתה בפועל) או משום שנאמר "כי אם בתולות מזרע ישראל". ומשום כך אין לנו דרך להתיר לו לשאת אותה לאשה, אלא חובה עליו

להיפרד ממנה, ועם כל הכאב והשבר המשפחתי "אין עצה ואין תבונה נגד ה'". יתרה מזו, כיון שנישואים אלו אסורים יש להקדים ולהקשות על עצם התקוף ההלכתי של הגיור. שהרי הגיור מותנה בהתחייבות כנה של הגר לקבל עליו עול מצוות, אך במקרה שלפנינו אנן סהדי שהגיורת לא היתה מוכנה לקבל על עצמה איסור גמור זה, שמחלל את הכהן ואת זרעו. אלא שכבר ידועה תשובתו של הגאון ר' חיים עוזר (שו"ת אחיעזר ח"ג סי' כו), שהתיר גיור לאשה החפצה להנשא לכהן, אם היא מקבלת עליה את שאר המצוות בשלמות. וזאת משום שבעקרון הגיורת מוכנה לקבל עליה תרי"ג מצוות, ורק מצוה זו קשה לה ואינה יכולה לקיימה והרי היא כמומרת לתיאבון למצוה זו. רק שיקול מעין זה נותן

יקח – משום לא יחלל...

ומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה, ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא – והרי הוא חילל. והלכה כרבא שאינו לוקה על עצם הליקוחין עד שיבעול. ונחלקו בביאור דבריו. הרמב"ם למד מסוגיא זו שאיסורי קדושה תלויים בשני התנאים גם יחד – ליקוחין וביאה, ורק בכהן גדול התחדש שיש איסור בביאת זנות גרידא, אפילו בלא ליקוחין. ואדרבה, מכהן גדול נלמד לחלק בינו לשאר איסורי קדושה שלא נאסרו משום "ולא יחלל זרעו", שאין איסור בביאה גרידא בלא נישואין. ולעומתו, הראב"ד הסיק מסוגיא זו לאידך גיסא שיש להשוות בין הדינים, שהרי כל איסורי קדושה בכהן הדיוט הוקשו לאיסורי כהן גדול. ויש ללמוד מכהן גדול לשאר איסורי קדושה שאף הם אסורים בביאה בלבד בלא ליקוחין, ורבא לא בא לפטור את הכהן על ביאת זנות אלא על הליקוחין בלבד.

וכשם שהרמב"ם והראב"ד נחלקו באיסורי כהונה, כך נחלקו גם בשאר חייבי לאוין. הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פט"ו ה"ב) קבע מסמרות בהלכה זו: "שאין לך בכל חייבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין אלא כהן גדול באלמנה", ואזיל לשיטתו שאין לוקין באיסורי כהונה על ביאה לכשעצמה אלא אם עשה בה ליקוחין, וה"ה באיסורי לאוין. והראב"ד השיג עליו גם בהלכה זו דאיסורי לאוין מאותו נימוק עצמו שהשיג עליו באיסורי קדושה, שיש ללמוד מכהן גדול באלמנה לשאר איסורים. ואדרבה, לשיטתו יש לאסור ביאת זנות באיסורי לאו בקל וחומר מאיסורי קדושה, שהרי באיסורי קדושה כתוב "לא יקח" ובכל זאת חייב על הביאה בלא ליקוחין.

מקום לדון בשאלה שלפנינו, כיון שהכהן אינו מסוגל לגרשה.

השאלה היא מה עדיף: האם עדיף שימשיכו לחיות כפנוי ופנויה בלא למסד קשר של נישואין ביניהם, או שאדרבה עדיף שיישא אותה לאשה, שהרי כהן שנשא גיורת הקידושין תופסים.

ב. ביאה באיסורי לאוין מחוץ לנישואין

היה מקום לתלות את שאלתנו במחלוקת הרמב"ם והראב"ד, האם איסורי קדושה של הכהן נוהגים רק בדרך של נישואין בלבד, או גם בחיים משותפים ללא נישואין. הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ז ה"ב) סובר שכהן אינו אסור בגרושה זונה וחללה אם בא עליה בדרך זנות, עד שיקח אותה לאשה ויבעלנה. והראב"ד (שם) השיג עליו ונקט שאיסורי קדושה נאמרו אפילו בדרך זנות, והנישואין אינם מעלים ואינם מורידים בחומרת האיסור.

ולכאורה תהיה נפקא מינה ביניהם בנד"ד. לדעת הרמב"ם ניתן להציל אותם מאיסור של גיורת לכהן אם ימשיכו לחיות ללא נישואין, ומצד זה עדיף אפוא שלא יישאנה כדת משה וישראל, כדי שלא תיאסר עליו. ואילו לדעת הראב"ד אדרבה, עדיף שיישאנה, כי לשיטתו אף על ביאה לבד לוקה.

ושורש מחלוקתם הוא בביאור שיטת רבא בסוגיא זו (קידושין ע"א), וז"ל הגמרא:

אמר אבבי קידש לוקה, בעל לוקה. קידש – לוקה משום לא יקח, בעל – לוקה משום לא יחלל. רבא אמר בעל לוקה, לא בעל אינו לוקה. משום דכתיב לא יקח ולא יחלל, מה טעם לא

אך האבני מילואים (סי' ז אות יא) דייק מל' השטמ"ק (כתובות ל) שגם ללא נישואין הוא מחלל את האשה בביאתו בלבד, כלומר יש איסור מה"ת גם בביאה ללא נישואין. אמנם המ"מ דיבר רק בבעולה לכהן גדול שאין בה אלא עשה, אך זונה וגרושה שיש בהן גם לאו יתכן שיודה שיש איסור גם ללא נישואין. אלא שהאב"מ (סי' ז ס"ק ט) תמה על כך, מה ההבדל ביניהן?

ור' סהמ"צ לרמב"ם (לאוין קסב) שכתב במפורש שעובר גם בביאה לבד:

כהן הדיוט נאסרו עליו הנישואין כמו שאמר "לא יקחו" וליקוחין הם הקדושין (עמ"ע ריג) אבל אינו לוקה עד שיבעול כמו שקדם באורו. אמנם אם בעל בלא קדושין ואע"פ שזה אסור עליו ומזהר ממנו ופסלה לכהונה אינו לוקה משום זה כי לא התבארה האזהרה מזה.

ומסתבר שהאיסור מן התורה שהרי בסהמ"צ עסקינן, שבו בדרך כלל אין מביאים דינים מדרבנן. ודוחק לומר שכוונתו לאיסור פנויה, כי מהקשר דבריו משמע שכוונתו לאיסור כהונה.

אם כנים דברינו שלדעת הרמב"ם הוא עובר מה"ת גם על ביאה לבד ללא נישואין, אולי עדיף שישאנה ע"מ שיעבור רק על איסור כהונה.

אם כי עדיין יש מקום להסתפק, שאם יישאנה יתחייב מלקות אך אם לא יישאנה לא יתחייב מלקות. אמנם אין מלקות בזה"ז אך בכ"ז איסור שיש בו מלקות חמור יותר. (דוגמא לדבר חצי שיעור, מכיון שאין בו כרת

ג. האם יש איסור דאורייתא לפי הרמב"ם בחייבי לאוין ללא קידושין

אך עדיין יש להסתפק בדברי הרמב"ם, האם אין איסור דאורייתא כלל בביאת חייבי לאוין מחוץ לנישואין, או שהאיסור במקומו עומד אלא שהבועל אינו לוקה עד שיקדש ויבעול. כי אם נניח שאיסור כהונה הוא רק כשנושאה לאשה, רק אז יש להתלבט מה עדיף, שלא יישאנה כדי שלא יעבור על איסור כהונה, אלא שאז יעבר על איסור פנויה. או שיישאנה ואז לא יעבור על איסור פנויה אך יעבור על איסור כהונה. והיה מקום לשקול מי מהם חמור יותר. אך אם נניח שעל איסור כהונה עובר גם ללא נישואין, נמצא שאם לא יישאנה יעבור על שני איסורים, גם פנויה וגם כהונה, משא"כ אם יישאנה לא יעבור אלא על איסור אחד – כהונה.

האחרונים נחלקו בדבר. המקנה (קידושין נא ע"א) סובר שיש איסור תורה בבעילה לכשעצמה, גם ללא קידושין, אלא שהבועל אינו לוקה, ולדעת המנחת חינוך (מצוה תקסג¹) והאו"ש (פט"ו מהל' איסו"ב ה"ב) הובעל אינו עובר מהתורה.

אמנם לענין איסור בעולה לכהן גדול כתב המ"מ בפ"ט מהל' איסו"ב ה"ד:

פשוט הוא דאע"ג דקי"ל יש חלל מנושא את הבעולה כנזכר למעלה דוקא בנושא לפי שעבר על עשה דזהוהא אשה בבתוליה יקח והוא עשה דכהונה אבל אם בא על הבעולה שלא כדרך נישואין אינו מזהר בה יותר מאדם אחר.

1. הערת עורך: אם כי במצוה רסו אות יא כתב שעובר מן התורה, ור' במקורות שצויינו ברמב"ם-פרנקל, ס' המפתח שם.

אזרחיים, אלא שלשיטתו אין די בפתרון זה להציל את הכהן מאיסורו בגיורת, מאחר שאינו תלוי בליקוחין אלא בביאה וגם אם בעל ולא קידש חייב.

נמצא, שבין לשיטת הרמב"ם ובין לשיטת הראב"ד המשך החיים המשותפים כרוך באיסור דאורייתא. לשיטת הראב"ד הגיורת אסורה על הכהן באיסור זונה מדאורייתא בין אם ינשאו ובין אם לאו, ולשיטת הרמב"ם איסור זה נוהג רק במסגרת הנישואין, אך מאידך עצם קיומם של חיי אישות מחוץ לנישואין גם היא אסורה באיסור דאורייתא. ואין עצה ואין תבונה נגד ה'.

ואי אפשר לתפוס את החבל בשני הקצוות, דהיינו – לנקוט כרמב"ם לקולא שאיסורי כהונה נוהגים רק בתוך מסגרת הנישואין ולא מחוצה להם, ולנקוט כראב"ד לקולא שאיסור פנוי בפנויה אינו נוהג באשה המיוחדת לאיש – דהא בהא תליא. שהרי הגמרא בכתובות (לא ע"ב) נקטה שאונס ומפתה שבא על הממזרת לוקה, והשאלה היא רק מאיזה דין ילקה מדין ממזרת או מדין פנויה. והרמב"ם אזיל לשיטתו שהבא על פנויה לוקה, ופירש שגם חיוב המלקות האמור במפתה אינו אלא בגלל איסור קדשה. ולשיטה זו יש מקום לסברא שאין לוקין על הממזרת בעודה פנויה, וכן בשאר איסורי ביאה וקדושה – בעל ולא קידש לא לוקה. אך אם ננקוט כראב"ד שהבא על הפנויה אינו לוקה, בהכרח יצא שהבא על הממזרת לוקה משום

ומלקות הוא קל יותר משיעור שלם לעניין הקל הקל תחילה.)

ד. האיסור בביאת פנויה

עד עתה עסקנו באיסורה של הגיורת לכהן מצד איסור זה בלבד, והסקנו שלדעת הרמב"ם עדיף שלא ינשאו כהלכה אלא ימשיכו לחיות כמשפחה המוכרת בנישואין אזרחיים בלבד. אך יש לדון גם באיסור הכרוך בעצם החיים המשותפים של כל זוג מחוץ למסגרת הנישואין.

גם בענין זה נחלקו הרמב"ם והראב"ד, אלא שדעותיהם מתחלפות. דעתו של הרמב"ם ידועה, שיש איסור דאורייתא בעצם הביאה על הפנויה משום "לא תהיה קדשה", וז"ל הרמב"ם (הל' אישות פ"א ה"ד):

כל הבועל אשה לשם זנות בלא קידושין לוקה מן התורה, מפני שבעל קדשה².

ומטעם זה אין להתיר לאיש ואשה האסורים זה לזה לחיות חיי אישות בלא חופה וקידושין. נמצא אפוא שממה נפשך יש בזה איסור דאורייתא: אם ינשאו יעברו על איסורי כהונה בכל ביאה וביאה, ואם לא ינשאו יעברו על לאו דקדשה בכל ביאה וביאה. וההצעה שלא ינשאו נאחזת בסבך, בבחינת 'אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי'.

אך הראב"ד משיג על הרמב"ם וסובר שאין איסור דאורייתא בקדשה אם יחדה את עצמה לאיש אחד, ולדעתו זו הפילגש שהתורה התירה, כיון שלא מפקירה את עצמה לכל. ואם כן, מצד איסור פנויה אין איסור דאורייתא בזוג שחי בנישואין

2. ועיין באהלה של תורה ח"א סי' עג שהארכנו לדון בשיטת הרמב"ם, והסקנו שאין איסור דאורייתא בביאה אקראית אלא כשהכינה את עצמה לכך, ובנד"ד ודאי שתנאי זה מתקיים.

הבא אליה" – היא זו שנקראת קדשה, שהתנהגותה גורמת לאנשים לזנות עימה. ולעומתו, הראב"ד סובר שאין קדשה אלא העומדת בקובה של זונות, וממציאה את עצמה לזנות בפועל. אך סתם ביאת פנויה אינה אסורה מן התורה, וכל שכן כשהיא מייחדת את עצמה לאיש אחד וחיה איתו כפילגש. וכן דעת המהר"ט (בחי' לקידושין תחילת פרק ב), שהבא על הפנויה אינו עובר על איסור קדשה אלא במופקרת לכל.

לעומתם, ר' אברהם בן הרמב"ם (הובא בכס"מ שם) קיבל את דברי הרמב"ם בהלכות אישות כפשוטם, ויישב את הסתירה בפסקיו בדרך אחרת. לדעתו, יש לחלק בין חיובו של האיש הבא על הקדשה לבין הקדשה עצמה. הבא על הפנויה לוקה בכל מקרה, ואילו היא אינה לוקה אלא כשממציאה את עצמה לזנות. ואין הכי נמי, דין אונס ומפתה לא נאמר במקום שהיא חוטאת וממציאה את עצמה לזנות, אלא במקום שהוא חוטא ובא על הפנויה בדרך מקרה.

ויש נפ"מ גדולה במחלוקת זו לענייננו, כיון שמדובר באיש ואשה המיוחדים זה לזה דרך קבע. לדעת הכס"מ הם אינם עוברים על איסור מן התורה כל עוד לא ינשאו כדת משה וישראל. איסור פנויה אין כאן משום שהיא מיוחדת לו, ואיסור גיורת לכהן אין כאן לדעת הרמב"ם כיון שאינם נשואים, ולדעתו בעל ולא קידש אינו לוקה.

[ובפרט שהוא נשאה בנישואין אזרחיים והתחייב במזונותיה, ועיין רמב"ם (הל' מלכים פ"ד ה"ד) שפילגש היא בלא כתובה ובלא קידושין. והק' הלח"מ מה עניין כתובה לכאן הרי כתובה היא רק מדרבנן? עיי"ש תירוצו. ויתכן לומר שהכתובה מעידה על כך שאין זו פנויה מופקרת לגמרי אלא מיוחדת לו

עצם האיסור, והא קמ"ל שהבועל לוקה אע"פ שלא קידש. ואין דרך לצרף את הקולא של הרמב"ם עם הקולא של הראב"ד, משום שהן מנוגדות בהכרח זו לזו.

מיהו, בנד"ד אין אנו מציעים לו לרכב אתרי רכשי. אלא אומרים שעדיף לנקוט את הרע במיעוטו, ולכן אנו סבורים שעדיף שלא יקדשנה. כי איסור הביאה על פנויה היא עבירה קלה יותר, ועדיף שלא יקדשנה כדי שלא יעבור עבירה חמורה יותר. והדבר תלוי במה שיבואר להלן.

ה. פירוש ר' אברהם והכס"מ בדעת הרמב"ם

דעת הרמב"ם באיסור הביאה על הפנויה אינה פשוטה, והאחרונים נחלקו בביאור שיטתו.

שהרי הרמב"ם עצמו נקט שהמפתה אינו לוקה משום איסור קדשה אלא בפנויה המוכנה לזנות (הל' נערה בתולה פ"ב הל' יז), והראיה שאם היה חייב מלקות לא היה משלם את הקנס. וכבר הקשה הכס"מ (שם) שדבריו סותרים את מה שכתב בהל' אישות, שכל ביאת זנות בפנויה אסורה מדאורייתא.

וכדי ליישב קושיא זו הכס"מ נדחק, שדברי הרמב"ם בהל' אישות נסמכים על מה שכתב בהל' נערה בתולה. ואם כן, גם לדעת הרמב"ם האיש אינו עובר על איסור פנויה אלא במופקרת לכל, אך פילגש אינה אסורה לדעתו. והכס"מ מוסיף, שכל המחלוקת שבין הרמב"ם לראב"ד מצטמצמת להגדרתה של המופקרת לזנות, ואינה נוגעת לאיסור ביאה על הפנויה בכלל. הרמב"ם מרחיב מעט גדר זה וכולל בו כל פנויה ש"היא מוכנת לזנות עם כל

ואם כי עדיין אינה נשואה כדת משה וישראל אך גם קדשה גמורה אולי איננה, וצ"ע.]

ולכן מוטב להמליץ להם שלא יינשאו כדי להמעיט באיסור, מה גם שלדעת ראשונים רבים אין איסור בפילגש. ואע"פ באיש ואשה המיוחדים זל"ז ביאותיהם נחשבות ביאות זנות שהרי כל הש"ס מלא מהגדרה זו שבעילת איש מאשתו כשהקידושין פוקעים למפרע זו ביאת זנות. זהו דבר מכוער אך לא איסור לאו מפורש בתורה. ועוד, היתר נישואין הוא הכרה מפורשת בכך שכהן רשאי כביכול לשאת בקום ועשה גיורת לכתחילה, משא"כ ללא נישואין.

ג. הולדת חללים

ביבמות (סט ע"א) נאמר:

אמר קרא 'לא יחלל זרעו בעמיו' מקיש זרעו לו, מה הוא פוסל, אף זרעו נמי פוסל. ואימא: משעת הויה! דומיא דכהן גדול באלמנה, מה כהן גדול באלמנה בביאה, אף האי נמי בביאה. ואימא: עד דאיכא הויה וביאה! דומיא דכ"ג באלמנה, מה כהן גדול באלמנה בביאה לחודה, אף האי נמי בביאה לחודה. וכן פסק הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה (פי"ט ה"ג):

כיצד כהן בן תשע שנים ויום אחד שבא על הגרושה או על הזונה, וכהן גדול שבא עליהן או על האלמנה או שנשא בעולה ובא עליה הרי אלו נתחללו לעולם, ואם הוליד ממנה בן בין זה שחללה בין כהן אחר הולד חלל.

דוק בלשונו שרק בכה"ג בבעולה כתב: "נשא... ובא עליה" משא"כ ביתר פסולי כהונה ביאה לבד מחללת (ר' אב"מ סי' ס"ק

יא).

וא"כ בנ"ד גם אם נתעלם מכך שהוא ממשיך לחיות עם הגיורת, צ"ע אם יש מקום להורות להם שלא יביאו ילדים נוספים לעולם, ע"מ שלא להרבות בחללים. אלא שלא מצינו איסור מפורש להוליד חללים. ומה שנאמר בתורה "ולא יחלל זרעו בעמיו" נאמר רק לכהן גדול. אמנם למדו מכהן גדול ליתר הכהנים, אך גם לכהן גדול אין הכרח לפרש את הכתוב כאיסור להוליד חללים.

ולכאורה הדבר תלוי במחלוקת רש"י והרמב"ן בפירוש הפסוק. רש"י פירש:

הא אם נשא אחת מן הפסולות זרעו ממנה חלל מדין קדושת כהונה.

כלומר לרש"י אין איסור מפורש להביא חללים לעולם. האיסור הוא נישואי פסולות והטעם לכך הוא החללות. אם כי אפשר להבין מדבריו שאם הטעם לאיסור הנישואין הוא חללות משמע שיצירת חללים היא דבר לא רצוי בעיני התורה. אך איסור מפורש אין כאן.

אולם הרמב"ן (ויקרא כא, טו) כתב:

ועל דעת רבותינו (קידושין עח, א) הוא לאו שני. וכך אמרו, קידש ובעל לוקה שנים, אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל, ואמרו בעל ולא קדש לוקה משום לא יחלל, והנה הם שני לארין. ונדרש להם גם כן, בטעם קידש ולא בעל אינו לוקה, מה טעם לא יקח משום לא יחלל, אם כן פירושו 'את אלה לא יקח' כי אני מזהירו ב'לא יחלל זרעו', ומאלינו נלמוד שהזרע מן הפסולות הוא מחולל.

מבואר בדבריו שיש איסור מפורש מן התורה להוליד חללים. ואולי יש לדייק כן גם מלשון הרמב"ם (הל' איסורי פי"ז הל' ג):

גירת לכהן, שהוא מדאורייתא ולכל הפחות מדברי קבלה שהם כעין דאורייתא. ומאחר שעיקר חומרתו של איסור זה הוא רק לאחר שנתקדשה כדת משה וישראל, ולדעת הרמב"ם אם לא יישאנה לא יתחייב מלקות, עדיף שלא יישאנה. אמנם מצד שני הרמב"ם החמיר באיסור הביאה על הפנויה, אך רבים חולקים עליו. וגם הוא עצמו אינו אוסר מדאורייתא את הפילגש המיוחדת לו. וכל שכן כשהם נשואים בנישואים אזרחיים והוא חייב במזונותיה. לכן עדיף שלא יישאנה לאשה³.

והוא מוזהר שלא יחלל כשרים לא אישה ולא זרעו. אולם אף אחד ממוני המצוות לא מנה איסור זה במנין המצוות, גם לא הרמב"ן עצמו. מיהו כפי שראינו בדעת רש"י אין הדבר ראוי בעיני התורה, ולכן יש להמליץ להם להימנע מללדת ילדים נוספים.

מסקנה

אם נבוא לסכם את הצדדים ההלכתיים השונים, הרי שאנו עוסקים באיסור של

סימן כב

גרושה מנישואין אזרחיים לכהן שתוקי

נישאה אמו לאדם בשם 'כהנא' ולכן קראה את שם בנה על שם בעלה. סבתו של החתן (אמו של הקרוי כהנא) נפטרה ולא ניתן לברר על ידה פרטים על יחוס אבי החתן שאף הוא נפטר. ואכן רגלים לדברי אָם החתן, שכן בתעודת הלידה של אבי החתן לא מוזכר שם הסב כלל. ותאריך לידתו הוא לפני תאריך הנישואין של אמו. האם מותר לגרושה מנישואין אזרחיים להינשא לו?
א. ריח הגט בנישואין אזרחיים¹
הנוהג בנישואין אזרחיים הוא לגרש בגט כדת משה וישראל למרות שלרוה"פ

שאלה

אשה שהיתה נשואה לישראל בנישואין אזרחיים והתגרשה ממנו כדת משה וישראל הכירה עתה אדם (וגם כבר חיה אתו חיים משותפים), שם משפחתו הקודם של מי שחיה עמו עתה היה 'כהנא', כלומר שם מובהק של כהן ועל פניו הוא כנראה כהן. אמנם שמו הקודם של האיש היה "כהנא" כי זה היה שם אביו. אך בתעודת הלידה של אביו, סבו לא מוזכר כלל. ושם הוא נקרא ע"ש משפחת אמו בלבד "מזרחי" (שם בדוי). אם החתן מסבירה זאת שבעלה נולד לאמו, כשהיתה פנויה, מאדם לא ידוע. אח"כ

3. הערת העורך: מן הראוי שישנה שם משפחתו אם הוא מוכיח על כהונתו (כהן, כהנא וכד'), וכן אינו עולה לתורה בתור כהן ולא נושא כפיו כאמור בשו"ע (או"ח סי' קכח ס"מ), וכן בניו ובנותיו לפני גיור אשתו טעונים גיור.

1. שאלת תוקפם של הנישואין האזרחיים נדונה רבות בספרות ההלכה ולא עת היאסף. נזכיר רק את